



# Dôchodkový systém v Rakúsku

doc. Ing. Eva Kafková, PhD., Ing. Ľuboslava Dobócziová  
Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach, Ekonomická univerzita v Bratislave

*Dôchodkový systém v Rakúsku sa odlišuje od slovenského systému dôchodkového zabezpečenia vo viacerých ohľadoch. Hoci i v rakúskom dôchodkovom systéme existujú tri piliere na optimálne ekonomické zabezpečenie obyvateľov v poproduktívnom veku, druhý a tretí pilier dôchodkového zabezpečenia funguje výlučne na dobrovoľnej báze. Druhý pilier rakúskeho dôchodkového systému reprezentuje investičný model zamestnaneckých fondov a tretí pilier predstavuje komerčný systém penzijného pripoistenia prostredníctvom dostupných produktov poisťného trhu.*

## PRVÝ PILIER DÔCHODKOVÉHO ZABEZPEČENIA

V rakúskom štátnom dôchodkovom systéme je 2 975 376 osôb, čo z celkového počtu obyvateľov predstavuje 35,47 %. Finančne náročný systém štátnych dôchodkov je krytý 80% z príspevkov ekonomicky aktívneho obyvateľstva a minoritných 20% nákladov na výplatu dôchodkových dávok je hrađených prostredníctvom daňových príjmov.

Prvý – priebežne financovaný pilier dôchodkového zabezpečenia upravujú viaceré právne predpisy, podľa toho, či platiteľmi príspevkov do systému sú zamestnanci v pracovno-právnom pomere, poľnohospodári a roľníci, samostatne zárobkovo činné osoby, osoby so slobodným povoláním alebo dobrovoľne poistené osoby.

Vecný rozsah dôchodkových dávok tvoria:

a) starobný dôchodok (základný dôchodok, tzv. koridor, starobný dôchodok pre zamestnancov

vykonávajúcich fyzicky ťažké práce, predčasný starobný dôchodok),

b) pozostalostné dôchodky – vdovské, vdovecké a sirotské dôchodky,

c) invalidné dôchodky v členení pre zamestnancov, pracovníkov štátneho sektora a poľnohospodárov.

Nárok na starobný dôchodok v Rakúsku získavajú muži po dovŕšení 65. roku života a ženy už po dosiahnutí 60. roku života, musia však byť účastníkmi starobného dôchodkového poistenia minimálne 15 rokov.

Zákon umožňuje stať sa poberateľom dôchodkovej dávky aj po dovŕšení 62. roku života, ak účastník poisťného vzťahu bol platiteľom príspevkov do štátneho dôchodkového systému aspoň 37,5 roka v priebehu aktívneho pracovného života.

Významný diferenciacný prvok v rakúskom štátnom dôchodkovom systéme je existencia penzijného účtu pre každého platiteľa príspevkov.

Tab. 1 Vymeriavacie základy pre dôchodkové poistenie platné v roku 2011

Poisťné obdobie	Vymeriavací základ (VZ)	Suma VZ na rok 2011
Samostatne zárobkovo činná osoba	Zdaniteľný príjem SZČO	Max. mesačný VZ pre povinné dôchodkové poistenie = 4 230 €
Študent SŠ	10-násobok maximálneho denného VZ = 1 410 €	
Študent VŠ	20-násobok maximálneho denného VZ = 2 820 €	
Výchova detí	1 570,35 €	
Vykonávanie povinnej vojenskej služby	1 570,35 €	
Nemocenské	Vymeriavací základ stanovený pre dávky počas dočasnej práceneschopnosti	Min. mesačný VZ pre dobrovoľné dôchodkové poistenie = 689,70 €
Obdobie nezamestnanosti	70 % príjmu slúžiaceho na výpočet dávky v nezamestnanosti	Max. mesačný VZ pre dobrovoľné dôchodkové poistenie = 4 935 €
Hmotná núdza	92 % príjmu – dávky v nezamestnanosti	Max. ročný príspevok k doplnkovému dôchodkovému poisteniu = 8 460 €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (ASVG), BGBl. Nr. 189/1955, <<http://www.pensionsversicherung.at>> – 27. 2. 2012.



Tab. 2 Počet poberateľov dôchodkových dávok

Druh dôchodku	2008	2009	2010	I <sub>2010/2008</sub>
Starobný dôchodok	995 967	1 021 806	1 045 030	1,0492
Predčasný SD	1 717	507	22	0,0128
Invalidný dôchodok	356 885	365 649	372 429	1,0436
Pozostalostné dôchodky	412 477	413 491	413 229	1,0018
Spolu	1 767 046	1 801 453	1 830 710	1,0360

Zdroj: Vlastné spracovanie a výpočty na základe <[https://www.sozialversicherung.at/mediaDB/732043\\_AnzahlPensDurchschnitt.pdf](https://www.sozialversicherung.at/mediaDB/732043_AnzahlPensDurchschnitt.pdf)>- 27. 2. 2012 a vlastné výpočty.

Tab. 3 Priemerná výška dôchodkových dávok (v EUR, index v %)

Priemerná výška	2006	2007	2008	2009	2010	I <sub>2010/2006</sub>
Starobný dôchodok	987,35	1 012,24	1 077,05	1 090,20	1 119,57	113,39
Invalidný dôchodok	831,18	848,98	900,76	906,51	926,59	111,48
Vdovský dôchodok	557,88	570,93	606,04	611,15	624,89	112,01
Vdovecký dôchodok	271,48	275,64	288,39	290,23	295,02	108,69
Sirotský dôchodok	215,43	220,20	232,74	233,94	239,56	111,20
Priemer	838,94	860,77	917,03	928,38	953,88	113,70

Zdroj: Výročná správa o hospodárení dôchodkového poistenia v Rakúsku dostupná na: <[https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/pvportal/channel\\_content/cmsWindow?action=2&p\\_menuid=70868&p\\_tabid=2](https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/pvportal/channel_content/cmsWindow?action=2&p_menuid=70868&p_tabid=2)>- 4. 3. 2012 a vlastné výpočty.

Dôchodková poisťovňa je povinná zriadiť individuálny účet pri vzniku poistného vzťahu medzi účastníkom dôchodkového poistenia a štátom. Dôchodkový účet sporiteľa je zdrojom informácií o vymeriavacích základoch potrebných na výpočet dôchodkov diferencovaných podľa rozdelenia osôb na zamestnancov, pracovníkov, samostatne zárobkovo činné osoby, slobodné podnikania a dobrovoľne poistené osoby.

Vymeriavacie základy sú osobitne stanovené pre špecifické doby platenia dôchodkového poistenia počas štúdia na strednej a vysokej škole, vykonávania povinnej vojenskej služby, poberania dávky v nezamestnanosti, počas práceneschopnosti, dávky v hmotnej núdzi, rodičovského príspevku a pri výkone práce za odmenu.

Rozhodujúce vymeriavacie základy na výpočet dôchodkových dávok zo systému starobného dôchodkového poistenia platné v roku 2011 sú uvedené v tabuľke 1.

Na individuálnom účte poistenca sa nachádzajú aj informácie o čiastkovej i celkovej sume prostriedkov. Táto suma vznikla vynásobením príslušných vymeriavacích základov ročnou percentuálnou sadzbou, ktorá je od roku 2005 konštantná vo výške 1,78 %. Celková suma prostriedkov predstavuje teda kumuláciu prostriedkov za všetky predchádzajúce roky vypočítané uvedeným spôsobom.

Algoritmus výpočtu dôchodku:

1. celková hodnota prostriedkov na dôchodkovom účte sa vydolí 14 (v Rakúsku má poberateľ dôchodku za každých 6 mesiacov nárok na výplatu trinásteho a štrnásteho dôchodku),
2. k hodnote starobného dôchodku sa pripočíta zvýšenie dôchodku buď pri súbehu poberania dôchodkovej dávky a vykonávania pracovnej činnosti na základe uzavretia doplnkovej dô-

chodkovej zmluvy, alebo pri neskoršom odchode do dôchodku sa dôchodok zvyšuje o 4,2% za každých 12 mesiacov až do ukončenia 68. roku života.

Maximálna suma dôchodku pri vzniku nároku na dôchodok bola na rok 2011 stanovená na úrovni 2 940,10 €, čo predstavuje 80% maximálneho základu, ktorý vzniká pri výmere 24 najvyšších poistných vymeriavacích základov, z ktorého sa dôchodok na základe uvedeného algoritmu následne vypočíta. Počet poberateľov dôchodkových dávok podľa jednotlivých druhov je uvedený v tabuľke 2.

Počet poberateľov starobného dôchodku sa od roku 2008 zvýšil o 4,92 %, pričom z celkového počtu vyplatených dávok v roku 2010 starobný dôchodok tvoril 57,08 %. Výrazný pokles nastal v roku 2010 v počte vyplatených predčasných starobných dôchodkov, a to o 98,72 %.

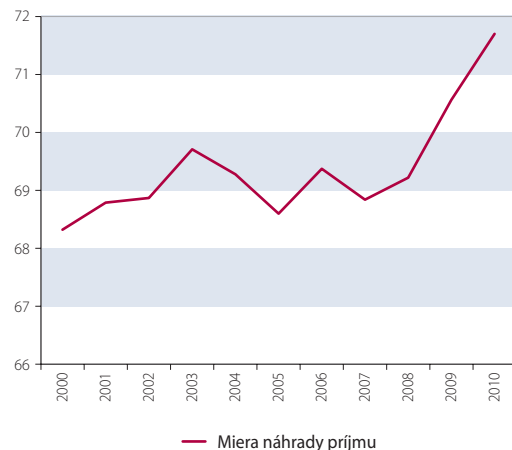
Každý druhý rok sa sumy starobných dôchodkov valorizujú na základe vývoja indexu spotrebiteľských cien. Valorizácia je diferencovaná podľa výšky dôchodkov. Dôchodky, ktoré nepresahujú medián predchádzajúceho kalendárneho roka, sa zvýšia rovnomerne o nárast spotrebiteľských cien. Zvýšenie dôchodkov vyšších ako medián predstavuje fixnú sumu, o ktorú by sa zvýšil dôchodok zodpovedajúci mediánu.<sup>1</sup>

Konečné rozhodnutie o výške prispôsobenia dôchodkových dávok vývoju inflácie je v kompetencii ministerstva práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľov (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz). K 1. januáru 2012 dôchodky nižšie ako 3 300 € dosiahli zvýšenie o 3,3 %, dôchodky vo výške 3 300 € až 5 940 € od 1,5 do 2,7 %, pričom dôchodky vyššie ako 5 940 € sa valorizovali o 1,5 %. Informácie o priemernej výške dôchodkových dávok jednotlivých

<sup>1</sup> § 607 Abschnitt 3a des Allgemeines Sozialversicherungsgesetzes SGBI. I Nr. 111/2010, s. 143.

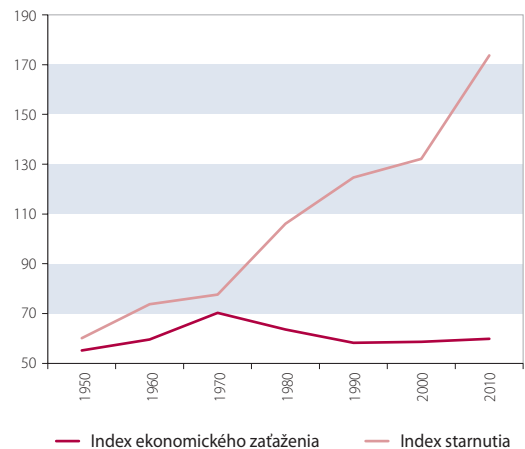


Graf 1 Miera náhrady príjmu dôchodkom (v %)



Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov <[http://www.statistik.at/web\\_de/statistiken/soziales/personen-einkommen/jaehrliche\\_personen\\_einkommen/index.html](http://www.statistik.at/web_de/statistiken/soziales/personen-einkommen/jaehrliche_personen_einkommen/index.html)> – 4. 2. 2012.

Graf 2 Index starnutia a index ekonomického zaťaženia v rokoch 1950 – 2011 (v %)



Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov <<http://www.statistik.at/>> – 18. 2. 2012.

druhov dôchodkov od roku 2006 do roku 2010 sú uvedené v tabuľke 3.

Starobné dôchodky sa od roku 2006 zvýšili o 13,39%, pričom medziročný nárast v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 predstavuje 2,69%. Najnižšie tempo rastu v roku 2010 od roku 2006 zaznamenali vdovecké dôchodky, ktoré sa zvýšili len o 8,69%.

Hlavným cieľom starobného dôchodku je dosiahnuť primeranú kompenzáciu príjmu v poproduktívnom veku. Úroveň plnenia tejto primárnej funkcie starobného dôchodku interpretuje index miery náhrady príjmu, ktorý sa vypočíta ako pomer absolútnej výšky starobného dôchodku k priemernej mzde v hospodárstve krajiny. Vývoj miery náhrady príjmu pri odchode do dôchodku za ostatných desať rokov v percentuálnom vyjadrení je uvedený v grafe 1.

Miera náhrady príjmu za ostatných 10 rokov mala stúpajúcu tendenciu, pričom v roku 2010 priemerne každý poberateľ starobného dôchodku dosiahol kompenzáciu príjmu vo výške 71,70%. Od roku 2000 do roku 2010 index miery náhrady príjmu narástol až o 5%. Medziročný nárast bol vo výške 1,61%. Prehľad najdôležitejších demografických faktorov ovplyvňujúcich priebežný systém financovania dôchodkov od roku 1960 až do konca roka 2010 je uvedený v tabuľke 4.

Z uvedených údajov je zrejmé, že nárast poproduktívnej zložky obyvateľstva v dôsledku nízkej

miery fertility a zároveň poklesu mortality spôsobeného postupným zvyšovaním životnej úrovne obyvateľstva je problémom i rakúskeho dôchodkového systému. Pôrodnosť sa v priebehu 50-tich rokov znížila o 49,46% a počet úmrtí pripadajúcich na 1000 obyvateľov sa znížil o 24%. Ženy sa v súčasnosti dožívajú v priemere o 5,5 roka viac ako muži, čo znamená, že pri súčasnom nastavení dôchodkového systému poberajú dôchodok o 7,5 roka dlhšie ako príslušníci mužskej populácie. Počet imigrantov žijúcich v Rakúsku sa od roku 1950 až do roku 2010 zvýšil o 30 374.

Index starnutia mal v sledovanom období stúpajúcu tendenciu. Kým v roku 1950 pripadalo na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku 60 občanov v poproduktívnom veku, v roku 2010 na 100 detí do 14 rokov pripadalo 173 občanov vo veku nad 65 rokov. Nárast neproduktívnej zložky obyvateľstva v priebehu šesťdesiatročného obdobia je takmer trojnásobný, t. j. zvýšenie o 288,33%. Zaťaženie produktívnej časti rakúskeho obyvateľstva jeho neproduktívnymi zložkami do roku 1980 mierne stúpalo, pričom v roku 2010 na 100 osôb v produktívnom veku pripadalo 60 závislých osôb.

## DRUHÝ PILIER DÔCHODKOVÉHO ZABEZPEČENIA

Druhý pilier dôchodkového zabezpečenia v Rakúsku je reprezentovaný systémom zamestnaneckých fondov, ktoré spravujú súkromné pen-

Tabuľka 4 Vývoj demografických ukazovateľov

Ukazovateľ	1960	1970	1980	1990	2000	2010	I <sub>2010/1960</sub>
Pôrodnosť na 1000 obyvateľov	18,6	15,0	12,0	11,8	9,8	9,4	49,46
Úmrtnosť na 1000 obyvateľov	12,1	13,2	12,2	10,8	9,6	9,2	76,03
Stredná dĺžka života – muži	66,5	66,5	69,0	72,2	75,1	77,7	116,84
Stredná dĺžka života – ženy	72,8	73,4	76,1	78,9	81,1	83,2	114,28
Migračné saldo	-2 679	10 406	9 356	58 562	17 272	27 695	

Zdroj: <[http://www.statistik.at/web\\_de/statistiken/index.html](http://www.statistik.at/web_de/statistiken/index.html)> – 16. 2. 2012 a vlastné výpočty.



zijné spoločnosti. Správu dobrovoľného systému dôchodkového zabezpečenia vykonávajú správovské spoločnosti, ktoré môžeme rozdeliť do dvoch skupín:

1. vnútorné dôchodkové spoločnosti (Betriebliche Pensionkassen) spravujúce výlučne finančné prostriedky vlastných zamestnancov,
2. dôchodkové spoločnosti (Überbetriebliche Pensionkassen) zabezpečujúce správu dôchodkových fondov pre široký okruh zamestnancov a pracovníkov štátnej služby.

Vnútorné dôchodkové spoločnosti predstavujú veľké spoločnosti a koncerny, ktoré sú oprávnené poskytovať služby v podobe správy finančných prostriedkov pre vlastných zamestnancov. V súčasnosti pôsobi v Rakúsku 11 takýchto spoločností, ako BAV Pensionskassen AG, Bundespensionskasse AG, EVN Pensionskasse AG, Generali Pensionskasse AG, IBM Pensionskasse AG, Infineon Technologies Austria Pensionskasse AG, Porsche Pensionskasse AG, Shell Austria Pensionskasse AG, Siemens Pensionskasse AG, Sozialversicherungspensionskasse AG, ako aj Wirtschaftskammern Pensionskasse AG.

Okrem vnútorných dôchodkových spoločností pôsobi na rakúskom trhu šesť dôchodkových spoločností, ktoré združujú príspevky zamestnávateľov a zamestnancov malých a stredne veľkých podnikov. Aby mohli vykonávať činnosť správcu zamestnaneckých fondov, musia splniť dve základné podmienky, a to dosiahnuť minimálnu výšku základného imania 5 mil. € a zároveň mať aspoň 1000 sporiteľov. Ide o tieto spoločnosti: Allianz Pensionskasse AG, APK-Pensionskasse AG, Bonus Pensionskassen AG, Valida Pension AG, VBV-Pensionskasse AG a Victoria-Volksbanken Pensionskassen AG.

Investovanie v zamestnaneckých fondoch pozostáva z dvoch fáz, a to fázy prispievateľskej, keď zamestnanci a zamestnávateľia vkladajú finančné prostriedky do penzijných fondov, a fázy poberateľskej, ktorá sa začína dňom dovriešenia dôchodkového veku.

Zo systému druhého dôchodkového piliera sa vypláca starobný, invalidný a pozostalostný dôchodok. Podľa toho, čo je predmetom dohody pri uzavretí dôchodkovej zmluvy, existujú dva typy zamestnaneckých fondov:

1. príspevkový fond (das beitragsorientierte Pensionskassenmodell),
2. dávkovo-orientovaný fond (das leistungsorientierte Pensionskassenmodell).

V príspevkovom fonde dochádza k dohode medzi participujúcim zamestnancom a zamestnávateľom o výške príspevkov odvádzaných vybratej dôchodkovej spoločnosti. Na základe toho penzijná spoločnosť urobí odhad pravdepodobnej výšky dôchodku, ktorý by sa mal zamestnancovi vyplácať po odchode do dôchodku. Takto stanovená výška dôchodku je len orientačná, pretože konečná výška dôchodkovej dávky závisí predovšetkým od vývoja na finančných trhoch a úspešnosti investovania. Výška príspevkov je stanovená buď ako pevná suma, alebo ako percentuálna

sadzba z výšky príjmu zamestnanca. Pri pozitívnom vývoji na finančných trhoch môže starobný dôchodok rásť rýchlejším tempom ako pri dávkovo orientovanom modeli.

Príspevky zamestnávateľa do tohto typu zamestnaneckého fondu sú odpočítateľnou položkou na účely dane z príjmu vo výške maximálne 10,25 % zo mzdy zamestnanca, pričom 2,5 % z týchto príspevkov je odpočítateľnou položkou aj z hľadiska dane z poistného, keďže starobné dôchodkové sporenie v Rakúsku podlieha aj tejto forme dane.<sup>2</sup> V prípade kapitálového poistenia, kde zaraďujeme i sporenie prostredníctvom druhého piliera, je daň z poistného vo výške 11 % z kapitálového výnosu, ak je doba sporenia kratšia ako 10 rokov, na čo sa vzťahuje i predčasné ukončenie účasti v druhom pilieri. Pri uplatnení 2,5 % odpočítateľnej položky teda sporiteľ zaplatí daň vo výške 8,5 %. Ak sporiteľ investuje finančné prostriedky v druhom pilieri na dobu dlhšiu ako 10 rokov, daň z poistného tvorí 4 % z jeho ročného výnosu (Versicherungsentgelt).

Vo výkonnostnom fonde je predmetom dohody medzi zamestnancom a zamestnávateľom výška dôchodku, ktorá sa bude zamestnancovi vyplácať po dovriešení dôchodkového veku. Na základe stanovenia výšky dôchodku následne dôchodková sporiteľňa vypočíta výšku príspevkov, ktoré sa musia každý mesiac odvádzat' na zabezpečenie dohodnutej sumy dôchodku. Flexibilnou časťou záväzkom od vývoja na finančných trhoch sú príspevky zúčastnených strán.

Výhodou je, že bez ohľadu na situáciu na finančných trhoch a na vývoj finančných nástrojov má zamestnanec garantovanú výšku dôchodkovej dávky, ktorú si zvolil. Ide o konzervatívnejší spôsob investovania prostriedkov, ktorý využíva ekonomicky aktívne obyvateľstvo s nižším sklonom k riziku, prípadne s averziou k riziku. V príspevkovom fonde sú príspevky zamestnávateľa limitované do výšky 10,25 % zo mzdy zamestnanca. Toto je priemerná hranica a príspevky jednotlivých zamestnancov môžu byť aj vyššie. Táto percentuálna hranica zahŕňa aj odpočítateľnú daň z poistného vo výške 2,5 %.

Spoločným benefitom oboch druhov týchto zamestnaneckých investičných fondov je, že zamestnávateľom nevznikajú pri nich žiadne vedľajšie mzdové náklady, pretože pri týchto príjmoch nevzniká zamestnávateľovi povinnosť platiť odvody do systémov sociálneho a zdravotného zabezpečenia. Príspevky zamestnancov do druhého piliera dôchodkového zabezpečenia sú dobrovoľné, pričom zamestnanec má dve základné možnosti:

- buď si tieto príspevky uplatní rovnako ako zamestnávateľ ako odpočítateľné položky pri ročnom zúčtovaní príjmov v plnej výške,
- alebo príspevky až do výšky 1 000 € môže vložiť do prémiového investičného fondu a získať za tento ročný príspevok prémium 8,5 % z individuálneho príspevku.

Zdanie nastáva až pri poberaní dôchodku. Tá časť dôchodkovej dávky, ktorú si financoval za-

<sup>2</sup> Spracované na základe údajov <[http://portal.wko.at/wk/startseite\\_dst.wk?AnglID=1&DstID=293](http://portal.wko.at/wk/startseite_dst.wk?AnglID=1&DstID=293)> - 22. 3. 2012.



Tab. 5 Prehľad základných informácií o druhom pilieri dôchodkového zabezpečenia

Ukazovateľ	2006	2007	2008	2009	2010	I <sub>2010/2006</sub>
Majetok v mil. EUR	12 564,43	12 985,22	12 431,11	13 930,78	14 949,39	1,19
Príspevky v mil. EUR	522,58	531,86	588,74	706,38	655,82	1,25
Počet prispievateľov	450 251	484 359	500 047	724 278	715 649	1,59
Počet poberateľov dávok	50 192	58 471	64 720	69 690	63 449	1,26
% podiel v príspevkovom fonde	82,56	84,00	82,00	80,93	83,66	x
% podiel vo výkonnostnom fonde	17,44	16,00	18,00	19,07	16,34	x
Priemerný ročný príspevok	1 160,64	1 098,07	1 177,37	975,29	916,39	0,79

Zdroj: <<http://firma-z.wko.at/Peka/EPSuche.asp>> – 24. 3. 2011 a vlastné výpočty.

mestnanec vlastnými príjmami a neuplatnil si pri nich ročnú štátnu prémie vo výške 8,5% z daného príspevku, je oslobodená od sociálno-zdravotných odvodov vo výške 75 %. Prostriedky, ktoré boli získané investovaním v prémiovom investičnom fonde, nepodliehajú zdaneniu vôbec.

Rakúsky zákon regulujúci druhý pilier dôchodkového zabezpečenia zaviedol i tzv. zamestnanecký dôchodok pre samotné participujúce firmy, ktoré podporujú svojich zamestnancov. Medzi zamestnancov, ktorí môžu poberať zamestnanecký dôchodok, patria všetky osobné spoločnosti, drobní živnostníci, slobodné povolania, remeselníci, dokonca i spoločníci v kapitálových spoločnostiach, ktorých podiel v spoločnosti tvorí viac ako 25 %. Všetci zamestnávateľia však musia mať aspoň jedného zamestnanca, s ktorým uzatvorili dôchodkovú zmluvu v rámci druhého piliera dôchodkového zabezpečenia.

Zamestnanci aj zamestnávateľia majú možnosť zvoliť si investičný fond na základe svojich preferencií. V Rakúsku sú tri základné typy fondov, a to konzervatívne, vyvážené a rastové, ktoré sú doplnené ešte aktívnymi alebo dynamickými fondmi.

Österreichische Kontrollbank štyrikrát do roka uskutočňuje kontrolu jednotlivých fondov, zverejňuje dosiahnuté výsledky ich výkonnosti. Veľmi dôležitým nástrojom ochrany vkladov zamestnancov je aj možnosť výberu nasporených prostriedkov a okamžitého zrušenia dôchodkovej zmluvy v prípade, že hodnota prostriedkov ročne klesne pod hranicu 11 100 €.

Suma nasporených prostriedkov v zamestnaneckých dôchodkových fondoch mala v priebehu päťročného obdobia stúpajúcu tendenciu, v roku 2010 v porovnaní s rokom 2006 sa čistá hodnota majetku v zamestnaneckých dôchodkových fondoch zvýšila o 19 %.

Hodnota príspevkov v priebehu rokov 2006 až 2010 zaznamenala nárast o 25 %, pričom najviac sa na tomto zvýšení sumy príspevkov podieľalo zvýšenie počtu prispievateľov až o 59 %, v absolútnom vyjadrení sa počet zamestnancov využívajúcich druhý pilier zvýšil o 13 252 sporiteľov. Väčší počet zamestnancov si na sporenie finančných prostriedkov v druhom pilieri zvolil príspevkový fond, v ktorom sa odvádzajú mesačné fixné príspevky z čistej mzdy zamestnancov. V roku 2010

počet zamestnancov sporiacich v príspevkovom fonde tvoril 83,66 %, pričom počet zamestnancov, ktorí si zvolili dávkovo orientovaný fond, predstavoval iba 16,34 %.

Priemerný ročný príspevok na jedného prispievateľa do zamestnaneckých dôchodkových fondov mal striedavo stúpajúcu a klesajúcu tendenciu, pričom v roku 2010 zamestnanec vložil do druhého dôchodkového piliera v Rakúsku priemerne 916,39 €, mesačný príspevok teda predstavoval 76,37 €. Priemerná ročná výška príspevkov do druhého piliera však zaznamenala klesajúci trend, v roku 2010 v porovnaní s rokom 2006 sa hodnota príspevkov na jedného prispievateľa znížila o 21 %. Priemerná nominálna výkonnosť dôchodkových fondov v Rakúsku dosiahla od roku 1991 do roku 2011 hodnotu 5,52 %. Za dvadsať rokov teda dôchodkové fondy zhodnotili prostriedky svojich sporiteľov priemerne o 115,85 %.

Negatívnu výkonnosť zaznamenali dôchodkové fondy v Rakúsku v rokoch 1994, 2001, 2002 a 2008. Svetová hospodárska kríza spôsobila, že v roku 2008 fondy dosiahli najhoršiu výkonnosť vo výške -12,93 %. Najvyššiu pozitívnu výkonnosť 13,42% dosiahli v roku 1999. V roku 2011 vzhľadom na nastupujúcu recesiu a dlhú krízu krajín Európskej únie, ktorá má negatívny vplyv aj na ostatné štáty Európy, fondy opäť zaznamenali zápornú výkonnosť vo výške -2,96 %.

Reálna výkonnosť dôchodkových fondov v Rakúsku striedavo klesala a stúpala v závislosti od miery inflácie a nominálnej výkonnosti fondov. V rokoch 1991 až 2011 sa dôchodkové fondy druhého piliera v Rakúsku reálne zhodnotili o 3,33 % ročne. Najhorší prepad výkonnosti bol v roku 2008, keď sa hodnota fondov znížila až o 16,15 %.

Sporitelia môžu uložiť svoje finančné prostriedky do piatich typov fondov, ktoré sa líšia koncentráciou akcií v daných portfóliách a teda aj rizikovosťou jednotlivých druhov investícií. Štruktúra investovania v jednotlivých fondoch k 31. 12. 2011, ako aj povolená miera investovania do akcií, ktoré reguluje zákon o dôchodkových spoločnostiach, tzv. Pensionkassengesetz, je uvedená v tabuľke 6.

Z tabuľky je zrejmé, že zákonom povolený objem investícií v jednotlivých druhoch fondov nie



Tab. 6 Štruktúra investícií v dôchodkových fondoch

Typ fondu	Povolený percentuálny podiel investícií do akcií	Štruktúra investícií v jednotlivých fondoch v %				
		Európske akcie	Ostatné akcie	Európske dlhopisové a peňažné operácie	Dlhopisové a peňažné operácie mimo EÚ	Nehnutelnosti
Defenzívny	< 16	3,03	3,19	90,81	0,80	2,17
Konzervatívny	16 – 24	10,79	6,88	74,47	2,80	5,06
Vyvážený	24 – 32	15,43	12,26	64,70	3,47	4,15
Aktívny	32 – 40	25,94	11,36	52,07	6,54	4,09
Dynamický	≥ 40	24,35	17,69	49,69	2,76	5,51

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <<http://www.oekb.at/de/kapitalmarkt/finanzdaten/pensionskassen/>> – 24. 3. 2012.

je prekročený. Akcie sú finančným nástrojom, ktorý je v porovnaní s ostatnými finančnými nástrojmi v dôchodkových fondoch najrizikovejší, ale zároveň môžu dosiahnuť vyšší výnos ako ostatné nástroje finančného trhu. Na výnosnosť akcií vo veľkej miere vplyvajú nepokoje, nepriaznivé politické a ekonomické udalosti, v dôsledku čoho sa znížila hodnota portfólia investícií jednotlivých fondov.

### TRETÍ PILIER DÔCHODKOVÉHO ZABEZPEČENIA

Tretí pilier dôchodkového zabezpečenia založený v septembri 2002 predstavuje formu doplnkového penzijného pripoistenia a reprezentuje formu individuálneho sporenia na dôchodok. Má viacero foriem, ale medzi dve najvýznamnejšie patria:

- životné poistenie,
- prívátne investičné sporenie so štátnou prémie (die Prämienbegünstigte Zukunftsvorsorge).

Kvôli rozšírenosti prívátneho investičného sporenia so štátnou prémie sme sa rozhodli našu pozornosť upriamiť predovšetkým na túto formu dôchodkového zabezpečenia v rámci tretieho piliera, keďže s viac ako 1,5 milióna uzatvorených zmlúv a štátnou podporou predstavuje čoraz vyhládavanejší spôsob zabezpečenia pri odchode do dôchodku.

Sporiteľmi v rámci tretieho piliera dôchodkového zabezpečenia v Rakúsku sa môžu stať všetky ekonomicky činné osoby, pričom pre vznik nároku na výplatu dôchodkových dávok musí dôjsť k splneniu týchto podmienok:

- žiadateľ nesmie byť poberateľom starobného dôchodku,
- minimálna doba vloženia prostriedkov do tretieho dôchodkového piliera je 10 rokov bez možnosti predčasného výberu.

S cieľom podporiť rozšírenie tretieho piliera dôchodkového zabezpečenia a zvýšiť počet sporiteľov štát podporuje túto formu individuálneho sporenia prostredníctvom štátnej prémie, ktorá sa poskytuje aj pri stavebnom sporení. Výška štátnej prémie sa pohybuje v závislosti od trhovej sadzby v rozpätí od 8,5 do 13,5 %, pričom pozostáva z fixnej a variabilnej zložky. Fixná zložka predstavuje 5,5 %, zvyšok štátnej prémie sa poskytuje ako flexibilná časť, ktorá je ekvivalentná hodnote stavebnej prémie príslušného roka, t. j. od 3 do 5 %.

Prehľad hodnôt štátnych prémie na podporu prívátneho starobného zabezpečenia je v tabuľke 7.

V roku 2012 teda sporitelia individuálnej formy dôchodkového zabezpečenia mohli získať maximálnu štátnu prémie vo výške 198,04 €, čo zodpovedá 8,5 % z najvyššieho ročného vymeriavacieho základu. Od vzniku tretieho piliera v Rakúsku naj-

Tab. 7 Výška štátnej prémie tretieho dôchodkového piliera

Rok	Horná hranica ročného príspevku s nárokom na štátnu prémie v EUR	Štátna prémie v %	Prémie v EUR
2003	1 851,00	9,5	175,85
2004	1 901,00	9,0	171,09
2005	2 000,00	9,0	180,00
2006	2 066,00	8,5	175,61
2007	2 115,07	9,0	190,36
2008	2 164,44	9,5	205,64
2009	2 214,22	9,5	210,35
2010	2 263,79	9,0	203,74
2011	2 313,36	8,5	196,64
2012	2 329,88	8,5	198,04

Zdroj: <<http://www.wienerbourse.at/beginner/zukunftsvorsorge/pramie.html>> – 24. 3. 2012.



3 Spracované podľa <[http://www.wienerbourse.at/beginner/zukunftsvorsorge/zukunftsvorsorge\\_kapital.html](http://www.wienerbourse.at/beginner/zukunftsvorsorge/zukunftsvorsorge_kapital.html)> – 24. 3. 2012.

vyššiu prémie mohli sporitelia získať v roku 2007, a to vo výške 205,64 €. Najnižšia poskytnutá štátna prémie bola v roku 2004, konkrétne 171,09 €.

Individuálna forma dôchodkového poistenia sa vyznačuje týmito charakteristickými znakmi:

- poskytovanie štátnej prémie,
- investovanie do fondov,
- garancia kapitálu (dôchodok je vyplácaný bez ohľadu na vývoj na trhoch),
- minimálna doba investovania (10 rokov),
- príjmy z fondov tretieho piliera nie sú predmetom dane z príjmov.

Promptná reakcia vlády Rakúska na znehodnotenie sumy peňazí sa prejavila v novele zákona, ktorý upravil investície do akcií. Do roku 2009 bolo povinnosťou investovať minimálne 40 % finančných prostriedkov privátneho piliera do akcií. S novelizáciou zákona o penzijných fondoch (281. Bundesgesetz vom 17. Mai 1990 über die Errichtung, Verwaltung und Beaufsichtigung von Pensionskassen, BGBl. I Nr. 112/2009, ďalej len „Pensionskassengesetz“ – PKG) sa povinný podiel akcií obsiahnutý v portfóliách fondov znížil v závislosti od veku sporiteľa takto:

- do 45 rokov = podiel akcií do 30 %,
- od 45 do 55 rokov = podiel akcií do 25 %,
- nad 55 rokov = podiel akcií do 15 %.<sup>3</sup>

Poskytovatelia individuálneho dôchodkového sporenia v Rakúsku je 22 životných poisťovní a 5 investičných spoločností. Trhový podiel životných poisťovní v tomto segmente poistného trhu výlučne na základe počtu poskytovateľov predstavuje 78,58 %.

Počet sporiteľov tretieho dôchodkového piliera mal stúpajúcu tendenciu, pričom v roku 2010 bolo 92,24 % sporiteľov koncentrovaných v životných poisťovniach a zvyšných 7,66 % využívalo produkty investičných spoločností. Počet sporiteľov životných poisťovní sa od roku 2003 zvýšil viac ako sedemnásobne, počet klientov kapitálových spoločností sa zvýšil iba trojnásobne. V roku 2010

bolo do tretieho piliera prostredníctvom poistných produktov zapojených 1,54 mil. sporiteľov. Je dôležité pritom upozorniť na fakt, že v druhom pilieri bolo v roku 2010 len 715 649 sporiteľov, čiže počet sporiteľov tretieho piliera prevyšuje počet sporiteľov druhého piliera o 824 351 osôb (115,19%). Preferencie občanov Rakúska k tretiemu pilieru spôsobuje najmä rozhodnutie vlády poskytovať prémie s cieľom zvýšiť zainteresovanosť občanov na zabezpečení si primeraného dôchodku.

## ZHRNUTIE

Na základe charakteristiky vybraných ukazovateľov o štruktúre a dynamike systému dôchodkového zabezpečenia v Rakúsku možno konštatovať, že systém je vytvorený stavebnicovo, modulárne, a nároky na finančné zabezpečenie v poproduktívnom veku sú kryté 80 % z príspevkov ekonomicky aktívnych občanov a 20 % dôchodkových dávok je hradených prostredníctvom daňových príjmov. Pozornosť si zasluhuje podpora sporiteľov druhého piliera dôchodkového poistenia – ktorú tvorí 8,5 % prémie, ak sporiteľ vloží svoje peňažné prostriedky do prémieho investičného fondu.

Ďalšou výhodou je tretí pilier, v ktorom sa zhodnocujú akumulované peňažné prostriedky o výšku štátnej prémie skladajúcej sa z fixnej výšky 5,5 % a z flexibilnej časti, ktorá je ekvivalentná výške prémie v stavebnom sporení. Systém dôchodkového zabezpečenia v Rakúsku patrí svojou konštrukciou a nastavenými parametrami k najprepracovanejším systémom dôchodkového zabezpečenia v EÚ. Priemerný starobný dôchodok v Rakúsku v roku 2010 predstavoval 1 119 €. Na porovnanie, v Slovenskej republike bol priemerný starobný dôchodok v roku 2010 asi vo výške 366 €, teda približne 33 %. Na záver považujeme za vhodné uviesť konštatovanie Európskej komisie, že minimálny dôchodok na dôstojné prežívanie občanov EÚ v dôchodkovom veku je 500 €.

## Literatúra

Allgemeines Sozialversicherungsgesetzes BGBl. I Nr. 111/2010, s. 143.  
<http://firmena-z.wko.at/Peka/EPSuche.asp>  
<http://www.pensionsversicherung.at>  
[https://www.sozialversicherung.at/mediaDB/732043\\_Anzahl-PensDurchschnitt.pdf](https://www.sozialversicherung.at/mediaDB/732043_Anzahl-PensDurchschnitt.pdf)  
[https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/pvportal/channel\\_content/cmsWindow?action=2&p\\_menuid=70868&p\\_tabid=2](https://www.sozialversicherung.at/portal27/portal/pvportal/channel_content/cmsWindow?action=2&p_menuid=70868&p_tabid=2)

[http://www.statistik.at/web\\_de/statistiken/soziales/personeneinkommen/jaehrliche\\_personen\\_einkommen/index.html](http://www.statistik.at/web_de/statistiken/soziales/personeneinkommen/jaehrliche_personen_einkommen/index.html)  
[http://www.statistik.at/web\\_de/statistiken/index.html](http://www.statistik.at/web_de/statistiken/index.html)  
<http://www.oekb.at/de/kapitalmarkt/finanzdaten/pensionskassen/>  
<http://www.wienerbourse.at/beginner/zukunftsvorsorge/praeemie.html>

Kafková, E. a kolektív, 2008. Sociálne poistenie. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. 212 s. ISBN 978-80-225-2641-8.